

MONTESSORIKASVATUKSEN OLEMUKSESTA

"Lapset itse ovat näyttäneet meille käyttökelpoiset, selvät ja koetellut ohjeet sellaisen kasvatuksellisen systeemin rakentamista varten, jossa heidän **omat valintansa** ovat ohjaava periaate ja heidän vaistonvarainen intonsa ehkäisee virheet."

(Maria Montessori; Secret of Childhood 1992, s.139)

Montessoriympäristössä

on kolme yhtä tärkeätä osaa;

Fyysinen ympäristö, jossa kaikki on lapsen kokoista järjestettynä niin, että se sallii lapsen vapaan liikkumisen tilassa.

Ohjaaja, joka on enemmänkin oppimisen auttaja ja tarkkailija kuin opettaja, pitää ympäristön siistinä ja järjestyksessä, ja ennen kaikkea kunnioittaa lasta ja hänen työtään.

Oppimisen välineet, montessorivälineet ja muu materiaali, joka on sijoitettu omille paikoilleen vaikeutuvaan järjestykseen hyllyihin, ja joka on vapaasti lasten käytettävissä.

Montessoripedagogian kaksi tärkeää sääntöä:

1. Kun työ on tehty se palautetaan paikalleen hyllyyn

2. Toisen työhön ei puututa ilman hänen lupaansa

”Järjestys koostuu siitä, että tunnistaa jokaisen kohteen paikan suhteessa sen ympäristöön ja siitä että muistaa missä esineiden kuuluu olla. Tähän sisältyy se, että yksilö kykenee orientoitumaan omassa ympäristössään ja hallitsemaan sitä sen kaikilta yksityiskohdilta. (Ihmisen) sielulle sopiva ympäristö on sellainen, jossa yksilö voi liikkua silmät suljettuna ja löytää, yksinkertaisesti vain kätensä ojentamalla, kaiken mitä hän haluaa. Tällainen ympäristö on välttämätön rauhan ja onnen saavuttamiseksi.” (Secret of Childhood, s.53)

Montessoriohjaaja

Ohjaajan vastuulla on **tarjota** lapselle mahdollisuus kehittää itseään materiaalin avulla montessoriluokassa.

Ohjaajan täytyy **tuntea luokassa olevan materiaali ja sen oikea käyttö** osatakseen näyttää sen lapselle. Vain materiaalin käyttäminen oikein auttaa lasta hänen kehittäessään itseään.

Ohjaaja ei **palkitse eikä rankaise** lasta. Hän näyttää lapselle materiaalin yleensä mitään puhumatta, jotta lapsi voi keskittyä itse välineeseen.

Jos lapsi tekee virheen, ohjaaja **ei korjaa tai sano lapselle “teit väärin”**, vaan näyttää välineen uudelleen jonkin ajan kuluttua, mieluiten kuitenkin jonain toisena päivänä.

”Vaikka ohjaajan ja lapsen suhde onkin henkinen, ohjaaja voi löytää erittäin hyvän mallin tavasta, jolla hyvä palvelija huolehtii isännästään. Tämä pitää isäntänsä pukeutumispöydän siistinä, asettelee harjat paikoilleen, mutta ei sano isännälleen koska tämän pitäisi käyttää harjoja; palvelija tarjoilee isäntänsä ateriat, mutta ei velvoita isäntäänsä syömään; tarjoiltuaan kaiken kauniisti, puhumatta, hän hienotunteisesti poistuu. Näin meidän tulee toimia, kun lapsen sielu työntyy eteenpäin.” (Absorbent Mind, s.256)

Montessorivälineet – avaimet maailmaan

Montessorivälineet ovat keskipisteessä luokkahuoneessa. Ne on sijoitettu **avoimiin hyllyihin**, järjestetty ryhmiin **aihepiirinsä** mukaan. Kaikella materiaalilla on **oma paikkansa**, ja välineet ovat aina **täydellisiä** ja **siistejä**. Lapsi voi **vapaasti** ottaa välineen, jonka käytön hän tuntee, ja työskenneltyään sillä hän **palauttaa** sen takaisin paikalleen hyllyyn.

Konkreettista, aitoa, vaikeutuvaa, itsekorjaavaa

Montessori-luokassa on välineitä lapsen oppimistahdon tyydyttämiseksi kaikilta mahdollisilta lasta kiinnostavilta aloilta. Välineistö on suunniteltu siten, että se on aina **konkreettista**, käsin kosketeltavaa ja aina **aitoa**, todelliseen elämään liittyvää. Kunkin välineen tarjoama tehtävä on lapselle niin pieni "suupala", että hän pystyy tekemään sen loppuun.

Välineistön tarkoituksena on tarjota aina uusi **vaikeampi** aste edellisen helpomman jälkeen. Välineet ovat myös **itsekorjaavia**, lapsi kykenee itse päättelemään ja tarkastamaan, että työ on tullut oikein tehtyä. Välinettä kutsutaan **työksi**; tällä halutaan kunnioittaa keskittyvää työskentelyä, mitä lapsi tekee välineillä itseään kehittääkseen.

AUTA MINUA TEKEMÄÄN ITSE!

Montessoritöihin on liitetty **virhekontrolli**. Lapsi oppii itsenäiseksi, koska hän voi tehdä työnsä loppuun ja korjata itse virheensä olematta riippuvainen aikuisen avusta.

Omien virheiden korjaamisen mahdollisuus auttaa häntä kasvattamaan **kärsivällisyyttä**, **itsekontrollia** ja **vastuun** tunnetta.

”Ei ole kysymys asioiden ominaisuuksista annettavista tiedoista, kuten koosta, muodosta tai väristä eri välineiden avulla. Päämääränä ei myöskään ole harjoittaa lasta käyttämään välineitä oikein. /.../ Välineet menetelmässämme ovat, sen sijaan, apu lapselle itselleen. Hän valitsee tarvitsemansa omaan käyttöönsä, työskentelee välineen kanssa omien tarpeidensa, kehityssuuntansa ja erityisten kiinnostustensa mukaan. Tätä kautta välineet muuttuvat kasvun keinoiksi.” (The Discovery of the Child. 1992: 150.)

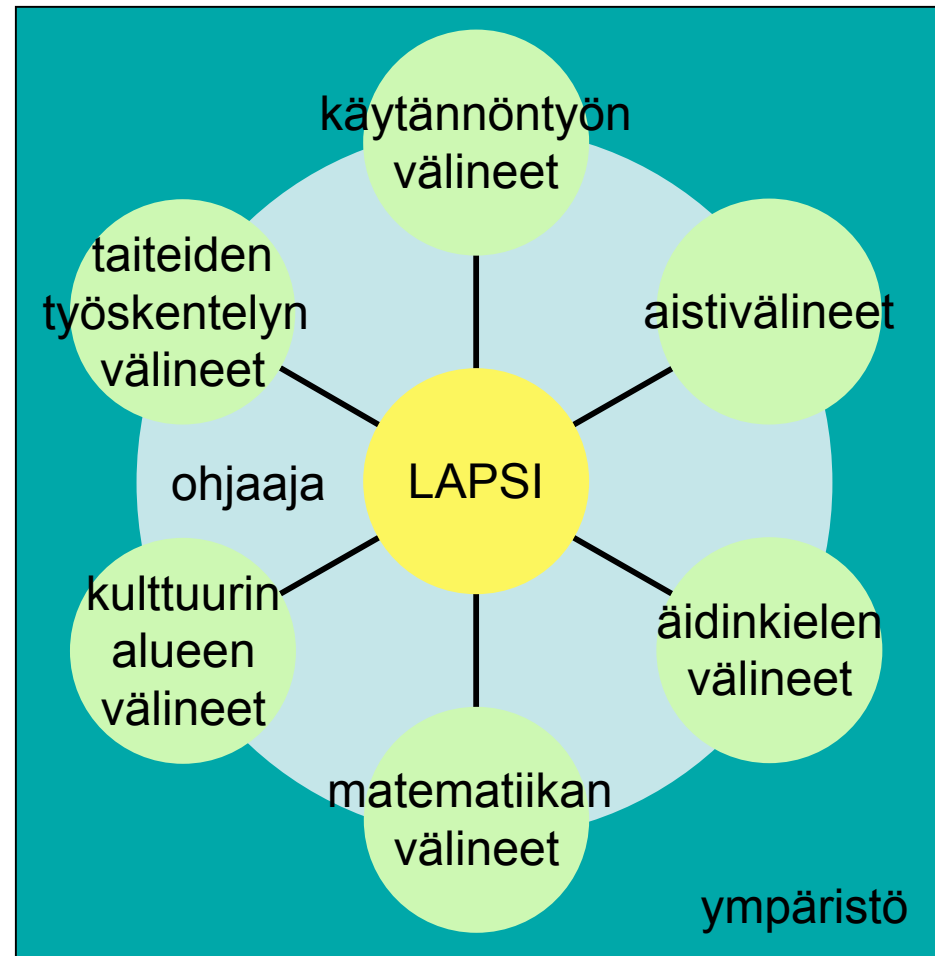

Kun on luettu ja laitettu sana kuvan alle...

... käännetään kuvat ja katsotaan, onko takana sama sana.

Lapsi, montessorivälineet, ohjaaja ja ympäristö

Herkkyykskaudet oppimisen apuna

Montessori havaitsi lasten kehityksessä **herkkyykskausia**, ajanjaksoja, joiden aikana lapsi osoittaa suurta kiinnostusta tietyn asian oppimiseen tai tietyn toiminnon omaksumiseen.

Tärkeimpiä herkkyykskausia ovat :

1. Kielellisen kehityksen herkkyykskausi (0 - 6 v.)
2. Aistien kehittämisen herkkyykskausi (0 - 6 v.)
3. Liikkeiden koordinoinnin herkkyykskausi (1 - 4 v.)
4. Järjestyksen herkkyykskausi (1 - 3 v.)
5. Ryhmään orientoitumisen herkkyykskausi (2,5 - 6 v.)

"...lapsi ei ole voimaton olento, joka on velkaa meille kaiken mitä osaa, kuin hän olisi tyhjä astia joka meidän täytyy täyttää. Ei, **se joka tekee ihmisen on lapsi**, eikä ole olemassa ihmistä jota ei ole tehnyt se lapsi, joka hän joskus oli."

(Absorbent Mind, p.14)

Montessorityöskentelyn ominaispiirteitä

Montessori-luokassa on aina **eri ikäisiä** lapsia, leikkikoulussa yleensä 3 - 6 -vuotiaita, koulussa useimmiten kaksi tai kolme luokka-astetta yhdessä. Lapsimäärät ryhmissä noudattavat yleisiä päivähoidon ja koulun ryhmäkokoja.

Montessori-luokassa työskentely tapahtuu **matoilla** tai pöydälle levitettävillä **työalustoilla**. Ne rajaavat kullekin oman työalueen, jonka rajojen sisällä lapsella on työrauha. Lapselle pyritään takaamaan mahdollisimman pitkä yhtenäinen työskentelyaika, 2,5 – 3 tuntia päivittäin.

Ei kilpailua – ei palkintoja

"Kateus on tuntematonta pienille lapsille. He eivät ole hämillään siitä että vanhempi lapsi tietää enemmän kuin he, koska tajuaavat, että kun he ovat suurempia tulee heidän vuoronsa. Rakkaus ja ihailu ovat molemminpuolisia; todellista veljeyttä." (Absorbent Mind, p.206)

Mitalin kaksi puolta: vapaus ja vastuu

Montessori-tilassa lapsi voi käyttää vapaasti kaikkea materiaalia, mutta hänen tulee käyttää sitä sille sopivalla tavalla, siten kuin se on hänelle näytetty. Opittuaan välineen käytön lapsi voi etsiä sille uusia käyttötapoja, jotka ovat sopuissuussa materiaalin luonteen ja tarkoituksen kanssa. Hän ei kuitenkaan voi käyttää materiaalia tavalla, joka vahingoittaa sitä, eikä hänen toimintansa saa häiritä muita.

Se kuri, joka Montessori-luokassa syntyy vapauden kautta, ei luonteeltaan ole passiivista, aikuisen johtamaa kuria, vaan **LAPSEN SISÄISTÄ AKTIIVISTA KURINALAISUUTTA**, joka lähtee lapsen omasta halusta työskennellä rauhassa, ja sen seurauksena kehittyvästä taidosta antaa myös toisille työrauhaa.

"Lapsen vapauden rajana tulee olla sen ryhmän etu johon hän kuuluu. Sen rajan tulee muodostua siitä mitä me kutsumme hyväksi kasvatukseksi ja käyttäytymiseksi. Meidän tulee sen vuoksi ehkäistä lasta tekemästä mitään mikä voi loukata tai vahingoittaa toisia, tai joka on epäkohteliasta tai sopimatonta. Mutta kaikki muu, kaikki toiminta, joka voi olla hyödyllistä millä tahansa tavalla, saakoon tulla ilmaistuksi." (The discovery of the child, s.51)

Montessorityöskentelyn osa-alueet

Käytännön työt: -käden taidot, ympäristöstä huolehtiminen, itsestä huolehtiminen, hyvät käytöstavat.

Aistivälineet: -aistien (näkö, kuulo, tunto, haju, maku, kehoaisti) antaman tiedon tutkimisen mahdollistavia välineitä, geometrian välineet

Matematiikka -aritmetiikka ja geometria

Äidinkieli: -puheen ja kielen kehittäminen, kirjoittaminen ja lukeminen, kirjallisuus

Kulttuurin alue: -luonnontiede, maantiede, historia, tähtitiede, kokeilevat tiedeaineet

Taide: - musiikki, kuvataiteet ja esittävät taiteet

Kokeilevat tiedeaineet: - pienet kokeet fysiikan ja kemian alueelta

- Lähteet:
- Montessori, M. (1989). The absorbent mind. Oxford: Clio Press. Montessori, M. (1992).
- The discovery of the child. Oxford: Clio Press. Montessori, M. (1914/1965).
- Dr. Montessori's own handbook. F. A. Stokes Co.: New York: Montessori, M. (1989).
- The formation of man. Oxford: Clio Press. Montessori, M. (2000).
- The secret of childhood (Repr. ed.). London: Sangam Books